

राज्य क्षमता बांधणी कार्यक्रम
(राष्ट्रीय ग्रामीण स्वराज योजना / मागासक्षेत्र अनुदान निधी योजना)

आयोजित

ग्रामपंचायत सदस्याच्या प्रशिक्षणाची विषय पत्रिका

सत्र	विषय आशय	तपशील	वेळ	माध्यम
	दिवस पहिला - सुरुवात	‘खरा तो एकची धर्म’ अथवा ‘इतनी शक्ती हमे देना दाता’		प्रार्थना
	उदघाटन समारंभ	आदर्श गांव अथवा राज्य / राष्ट्र स्तरावर गावाची प्रगती झालेल्या गावातील नेतृत्व असलेली व्यक्ति	१/२ तास	व्याख्यान, चित्रफित
एक	विकासाची संकल्पना, पंचायती राज संरचना व कार्यपध्दत, गामसभा, मासिक सभा, विशेष सभा, ग्रा. पं. उपसमित्या त्यांची रचना व कार्यपध्दती. अनु. क्षेत्रातील ग्रामसभा व ग्रा. पं. अधिकारी (PESA Act)	पंचायतीराजची ओळख व सदस्यांना मिळालेल्या संबंधीची जाणीव करून देणे.	१.५ तास	Role Play, विषय मांडणी
दोन	मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम – तरतुदी कलम – १४,३९,४५,४९,५४. घरबांधणी परवानगी देतांना काय बाबी बघाव्यात, अतिक्रमण होऊ न देणे, काढणे व अन्य महत्वाच्या बाबी	गावाच्या विकासासंबंधी शासन निर्णय व परिपत्रके निदर्शनास आणणे व त्याबद्दलची माहिती सांगणे.	१.५ तास	Case Method / व्याख्यान
तीन	ग्रामपंचायतीचे वित्तीय प्रशासन व कारभारातील पारदर्शकता - माहितीचा अधिकार व सामाजिक लेखाजोखा	कार्यालयीन कामाविषयीची भिती कमी करून कार्यालयीन यंत्रणेवरील अवलंबित्व कमी करणे.	१.५	Focused Group Discussion

चार	राष्ट्रीय ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम संपूर्ण स्वच्छता अभियान	पाणी गुणवत्ता, पाणी शुध्दीकरण, पा.पु. देखभाल व दुरुस्ती, पाणी व स्वच्छता सुविधा पुरविण्यात गा.पं. ची जबाबदारी		व्याख्यान, Field Test Kit/ चित्रफीत (स्वच्छतादूत, आरवारी, सोनपावलं, घरचा दागीना)
पाच	यशोगाथा – निर्मल ग्राम अभियान, एक व्यक्ति – एक झाड	नावीन्यपूर्ण उपक्रम करण्यासाठी प्रोत्साहन, मार्गदर्शन	9 तास	कलापथक / चित्रफित ‘स्वराज्य (हिवरे बाजार)’ Village Pimpalner (Film from Rajasthan by MoRD)
	स्फूर्तीगीत व राष्ट्रगीत	‘हम होंगे कामयाब’ व ‘जनगणमन’		
दिवस दुसरा - सुरुवात		‘खरा तो एकची धर्म’ अथवा ‘इतनी शक्ती हमे देना दाता’		प्रार्थना
एक	शासकीय योजनांची माहिती, केंद्र व राज्याच्या व्यक्तीगत लाभाच्या योजना	IAY, ICDS, NRHM, NRLM, MGNREGA, SSA, RTE, etc	9.५ तास	प्रात्यक्षिक
दोन	अभियान– गाडगेबाब स्वच्छता अभियान, यशवंत ग्राम अभियान, म. गांधी तंटामुक्त गांव अभियान, शाहू-फुले-आंबेडकर स्वच्छ दलित वस्ती कार्यक्रम, संत तुकाराम वनग्राम अभियान	समूहकृतीसंगमाद्वारे अभियानातून प्रगतीकडे	9.५ तास	चित्रफित, व्याख्यान
तीन	अभ्यास दौरा	आदर्श गाव विकास आराखडा (PRA[, Micro Planning, Thematic Planning), ग्रामपंचायत दफ्तरतपासणी, ग्रामसभा, सोशल ऑडीट	२.५ तास	क्षेत्रीय सहभागी प्रक्रीया
चार	अभ्यास दौरा			

पाच	शंका समाधान		१/२ तास	संवादात्मक
	स्फूर्तीगीत व राष्ट्रगीत	‘हम होंगे कामयाब’ व ‘जनगणमन’		
संध्याकाळी सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित करावेत - वगनाटय, पथनाटय, फिल्म, धोंडो केशव कर्वे, लगान, स्वदेश, इ.				
दिवस तिसरा - सुरुवात		‘खरा तो एकची धर्म’ अथवा ‘इतनी शक्ती हमे देना दाता’		प्रार्थना
एक	संगणकाची तोंडओळख - प्रिया सॉफ्ट, Plan +, Awas Soft, Biometrics, NREGS, s/w, Use of Broadband connectivity ग्रामलेखा या सॉफ्टवेअरची तोंडओळख	तंत्रज्ञानाचा परिणामकारक अंमलबजावणी व पारदर्शकतेसाठी कसा वापर होतो याची माहिती	१.५ तास	प्रात्यक्षिक, Hands on sessions
दोन	पर्यावरण संतुलित समृद्ध ग्राम योजना - वृक्षलागवड, बायोर्गॅस, अपारंपारिक ऊर्जा वापर, सांडपाणी व्यवस्थापन, प्लॅस्टिक वापरबंदी	ग्रामविकास साधतानाच पर्यावरण संतुलन कसे राखले जाईल यासाठी प्रोत्साहन व माहिती	१.५ तास	चित्रकथा / चित्रफीत, चर्चा
तीन	महिला सक्षमीकरण, योजनांच्या अंमलबजावणीमध्ये स्त्रीयांच्या वाढत्या सहभागासाठी प्रयत्न	महिलासंबंधी दृष्टीकोन बदल, व त्यांचा आत्मसन्मान वाढवणे. (लिंगभेद, स्त्री पुरुष प्रमाण इ.) Aids Awareness CAMPAIGN.	१.५ तास	चर्चा, चित्रकथा / मंचप्रदर्शन / नाटीका व्हय मि सावित्री, सिंधुताई सपकाळ वापसी (by MoPR on Human Trafficing)
चार	समारोप	आदर्श गांव अथवा राज्य / राष्ट्र स्तरावर	१ तास	चित्रफीत, व्याख्यान

		गावाची प्रगती झालेल्या गावातील नेतृत्व असलेली व्यक्ति		
पाच	स्फूर्तीगीत राष्ट्रगीत	व	‘हम होंगे कामयाब’ व ‘जनगणमन’	

- प्रत्येक दिवशी सत्रे सुरु करण्यापूर्वी प्रशिक्षणार्थीपैकी रोज दोन वेगवेगळ्या व्यक्ती सर्वांकडून प्रार्थना गायन करवून घेतील.
- समारोप सत्रामध्ये संबंधीत व्यक्तींचे (ग.वि.अ., वि.अ., ग्रामसेवक इ.) संपर्क नंबरस द्यावेत. प्रतिसाद देण्यासाठी व भविष्यात अधिक माहितीची आवश्यकता वाटल्यास संपर्कासाठी यशदाचा हेल्पलाईन नंबर द्यावा. (Helpline – 1800-233-3456)